

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Rette Meed Maal og Maade for Ungdommens Undervisning i Allmin- delighed og den studerende Ungdoms i Særdeleshed.

En pædagogist Opgave,
med Forsøg til dens Løsning,

af

Ludvig Berg,
Abhjunct.

Dansk Skolemuseum
Stormgade 3,
København.

A n d e t H e f t e.

Udgivet som Indbydelse til Høitideligheden paa Cathedraalskolen i Nykøbing den 31te October,
Kl. II om Formiddagen.

E n d l . s c h o l . f a l k . d r a g h i n n

Nykøbing paa Falster.

Trykt i Wilhelm Laubs Officin.

1836.

176

benefit in having a high birth

rate and a low infant mortality rate.

Skoleprogram

Skoleprogram

Skoleprogram

Skoleprogram

Skoleprogram

Skoleprogram

Skoleprogram

Den allerede for knap tilmaalte Tid, endnu
mere afkortet ved trættende Examensforretnin-
ger, har ikke tilladt mig at give det vigtige
Emne den giennemgribende Behandling, det
med Rette kunde giøre Fordring paa: allige-
vel troede jeg, hellere at burde levere denne
Afdeeling som den er, end komme med den
post festum. Har jeg heri feilet: haaber jeg
dog ikke at have feilet i at stole paa den gun-
stige Læzers Overbærelse.

THE SILENT CHAPTER

poß alle im Frieden ruhen und die gesetzlosen Seelen
herrschen werden. Das ist jetzt leicht; gewiss ist
es schwierig, jetzt schon zu den Toren des Himmels
zu gelangen. Aber wenn es gelingt, dann
ist diese ganze Arbeit überwunden. Und
dann kann ein Menschenmärtyrer sterben und
sein Tod wird nicht nur in Einsamkeit stattfinden,
sondern vielmehr wird sein Tod eine glorielle
und heilige Todesstunde für die gesamte Menschheit.

F o r s ø g

paa

Opgavens praktiske Løsning.

801348

quintillion annum 9

Philosopherne.

De giver virkelig Møde?

„Som De seer.“

Vi tør neppe troe vores egne Øyne.

„Det vil jo Philosopherne sieden, sicut det da
maa falde lidt vanskeligt at vise, hvorfor vi vel have
faaet de dumme Øyne.“

Ikke saa vanskeligt, som De troer, og heel lettere
end det vil falde Dem at documentere practisk, at den
eneste rette Methode er den historiske. For ikke at gaae
videre: hvorledes skal Philosophien, en Videnskab der er
grundet paa Abstraction og Reflection, kunne foredrages
historisk?

„Just dersor vedkommer den ikke Ungdommen, der
ei har nogen Forstand derpaa.“

Den skal man vække.

„I Sandhed, De veed ikke hvad De siger: De vil
have at jeg skal vække Sandten for den døde Form, i
Steden for at udvide den Barnet eier i al dens friske
Liv for den levende Hylde; De vil at jeg skal give det
Skyggen for Lingen? Nei da er mig Ammen klogere,
der forteller det om Gienfaerd og Spøgelser, thi disse
ere dog Lignelser af hvad det seer for sig med Øyne.“

Dg fuldt saa daarlige lignelser som Ghensærdet af dette, er dette igjen af det sande Liv, hvorför Diet skal oplades, Ideen.

„Jeg kan begribe, at hvem der saa aldeles har abstraheret sig fra sine glade Borneaar, da man ikke noies med at have Ideen oppe i Skyerne, men lever med den i Fryd og Gammel, at de ikke have nogen Idee om, hvilken Trylleverden de ved deres Fremgangsmaade rive Barnet ud af, og hvilken elendig Skyggeverden de give ham igjen.“

Vel vide vi, det er en Trylleverden han lever i, og just deraf maa han vækkes, at han ved egen Kraft kan gienvinde, og med aabent Blik beherske den Verden, som han for vandrede i lig en blind.

„Men for at denne Verden, der jo selv efter Frelserens Ord skal være vort Livs høieste Straaben, ikke skal riude os af Minde, dens herlige Farver ikke udslettes af vor Grindring, just deraf vil jeg have den med al Aandens Lys, med alle Livets Farver uudslittelig præget i Barnets Siel, før jeg vækker ham til Fristelsen i Ørken; og Maaden, hvorpaa jeg troer dette bedst lader sig udføre, er det jeg her nærmere ønskede at udvise, hvis De tillader det.“

Efter deres sidste Forklaring ville vi endog bede Dem derom, vi ere uidentivl mere enige end vi begge fra Begyndelsen troede.

„Det vil vel snart vise sig. Men til Xingen! For at bestemme hvorledes Underviisningen efter vor Methode skal udføres, maae vi et Dicblif vende tilbage, og nok en Gang gienvalde os i Grindringen de tre adfils-

lige Forhold, vi have antaget at Mennesket i Livet staaer i:

1. til Slægten, hvoraf det er udrundet:
2. til Staten, hvoraf det er Medlem;
3. til Naturen, hvoraf det er Led.

Herefter maa Underviisningen nødvendig dele sig i 3 forskellige Stadier, hvoraf det første indbefatter Menneskets Historie som Led af Slægten; det andet dets Historie som Statsborger; det tredie dets Historie som Verdensborger. Men skal Underviisningen, som vi have paastaaet, være reen historisk: saa maa nødvendig, ved Betragtning af dens Gang gennem Tiden, det samme Resultat udkomme. Her see vi den nu først fremtræde som Sagn, Romanze og Epos, derpaa som rolig plastisk Fortælling, endelig som Roman og Drama: først skyder den Spire, derpaa udvikler den sig i Stamme, Grene og Blade, endelig folder den sig fremt som Blomst: Det første Stadie tyder os Slægtebogen med alle dens Legn, Constellationer og Barsler; det andet Nidderfærden, som endelig lønnes med de gyldne Sporer; det tredie Egteskabspagten med Evigheden.

I det vi saaledes give en forskellig Beskrivelse af de forskellige Stadier, have vi ikke blot til Hensigt, at giøre det lettere for enhver at vælge Anstuelse efter Bezag; men haabe ogsaa herved at have end mere tydeligt gjort hvad vi mene.

Betrakte vi nu det første, eller som vi helst ville kalde det, Slægtens Stadium nærmere: saa see vi, at dets nærmeste Fordring er Slægtens Historie, foredra-

get i eenfoldsige men levende Sagn. For at disse kunne erhölde den rigtige Colorit, behøves naturlig en Bestemmelse af Tiden efter visse Perioder i Slektens Liv, og af Stedet ved en efter Sagnets Medfor meer eller mindre noagtig Skildring af dets særegne Natur=Handels- og Rum forhold til andre. At dette ei alene uden Forstyrrelse men endog med Fordeel bedst episodisk anbringes i det historiske Foredrag selv, vil enhver indsee, der blot en kort Tid har bestreift sig med at undervise andre. Derimod er til Sammenligning ikke alene af de forskellige Tidsregninger, men ogsaa af den forskellige Mont, Maal og Waegt Mathematiken strax nødvendig; dog indskräner Arithmetiken sig til at behandle Factorerne 2 og 3, samt ved runde Summer 5, ligesom Geometrien til Linie=Flade= og Perspektivtegning.

Vigtigere er, ikke blot som Middel for Modtagelsen, men ogsaa for Meddelelsen i en højere Alder, Sproget: den første gør den sidste til en moralst Pligt, som ingen uden Modsigelse kan vægre sig for at dygtiggøre sig til at opfylde, da den er det eneste nærlige Giengielsesmiddel for den Regierung enhver især tidligere har nydt af Selskabet. At Modersmaalet paa dette Stadium er det eneste, hvorom der kan være Tale, flyder af sig selv; thi hvorvel den Unge bør giøre sig dygtig til ogsaa ved Læsning at indsamle, ligesom med Tiden skriftlig at meddele, vilde det dog være meer end latterligt at fordre denne Færdighed i noget fremmed Sprog, for den var erhvervet i Modersmaalet.

Her have vi altsaa, foruden Sagnhistorien, som Fundamentalsienstande for Undervisningen, Læsning, Skrivning, Regning og geometrisk Tegning; men støttede

paa noget ganske andet end en foregiven almindelig Enighed, som ikke findes.

Disse Fag kunne selv ved en Skole med 100 Disciple magelig bestrides af 3 Lærere, hvoraf første havde Historien, anden Sproget, og tredie Mathematik med Skrivning; og hvor Læralet blot er stort nok vil de endog kunne bestrides af een Lærer, naar han blot med Iver for sit Fag, forbinder den Konst at lade Børnene undervise hinanden, vel at mærke paa god gammel dansk Viis og ikke paa den nye med Viben.

Betrugte vi ligeledes det andet, eller Statsborgerens Stadium nærmere, saa have vi her, i Steden for det hellige Sagn med dets let fattelige Omrids, en fortlopende Fortælling at vente om Selskabets Uddannelse giennem alle dets Omstiftelser fra de tidligste og eenvol-dige Forhold til de sildigste og forvinklede. Men skal her Gangen, Slægten tog, blive klar og aabenbar, saa den kan blive en Nettесnor for Individet, naar han selv skal til at lægge Haand paa Verket: da maa nødvendig alt fremstilles i det Lys, som det til enhver Tid viste sig i — det kraftig levende som saadant, og det halv aandende som saadant; det reent døde har Historien set intet med at bestille, var det saa endog hyllet i Purpur og Guld. Handles der ved Foredraget mod denne Grundsetning, og jeg f. Ex. af falsk Patriotisme eller partisk Tilhørselighed fremstiller det smaa som stort, Svaghed som Styrke, Afhængighed og Formørkning som Uafhængighed og Lys: da fortiener mit Ord, som Logiens Ord, ikke at herses, og bliver det hørt, frembringer det de sædvanlige fordaerveslige Virkninger. Den rigtige Fordeling af Lys og Skygge er den vigtigste Fordring til den historiske Lærer for dette Stadium; hvorimod et overseet Navn eller et overseet Aarstal ingen Skade

frembringer, selv ikke for de overseete, der vel gierne vare bedst tiente med ei at blive bemærkede. Først naar Historien bliver renset fra al den unyttige Slagge, og Lys og Skygge rigtig fordeelt, først da vil den erholde den Agtelse, som den og først da er værdig til.

Hvad dette Stadium nærmest bor yde, næst Historien om Slegten's alsidige Udvikling, er Sprog. Sprogstudiet vinder her en Betydning mere, som Meddelelsesmiddel i det borgerlige Liv: Modersmaalet er naturlig ogsaa her det første, men ikke længere det eneste. Føruden de levende Spræg, som enhver efter sin forstændige Stilling er nødt til at giøre sig bekjendt med, træde og for de Verde de døde op, som Opbevarere af Fortidens Bedrifter og Erfaringer. Individet kan ikke længere noxes med den fromme Tro, som Sagnet gav, det vil have en levende Erkliendelse, grundet paa eget Studium af Kilderne. Hvilke Spræg her fornemmelig maa lægges Bind paa, maa, lige som ved de levende, beroe paa Individs forstændige Stilling; thi at fordre alt af alle, som nu omrent skeer med Theologerne, kan ikke føre til andet end en meget precair Megetviden. Heller ikke kan jeg indsee, hvorfor man ikke kunde være en meget dygtig Religionslærer, naar man blot foruden Modersmaalet var det Thyske saa mægtig, at man kunde læse den Lutheriske Oversættelse med samme Lethed, som om den var skrevet paa Dansk; thi vor egen er jo desværre for maadelig, til at den skulde tilfredsstille. Men en billig, som naturlig Fordring er det vist nok af Staten til dens Religionslærere, at de ikke alene have fuldkomment Bekjendtskab med Reformatorens hellige Oversættelse, men at de og have saadant Kiendskab til det Sprog, hvori Evangeliet forkyndtes, at de kunne hente dets rige Genfoldighed fra Kilden selv, og i det mindste paa anden

Haand, gienuem de 70 Fortolkere, ogsaa vinde nærmere Bekendtskab med den gamle Pagt. Dette sidste vilde vist og, naar det blev drevet til den Udstraækning, som det med Rette kan fordres, naar der kun forslanges dette dode Sprog af Theologen, baade dette Studium uendeligt mere, end den Smule Kik-ind-ad-Doren i de østerlandse Sprog, der efter Eramen for de fleste er en aldeedes lukket Bog, ei at tale om Latinen, hvilken de kun mindes som en Vogeplåge. For Historikeren ere alle Sprog lige, men da han dog ikke til nogen Nutte kan befatte sig med alle, og Fleersidigheden her især er onskelig, bør der ogsaa her fra Statens Side kun fordres Kunstdsab i eet gammelt og eet nytt; og til gamle regnes ikke blot de egentlig døde, men og de levende, der ved mange Boindinger røbe deres høje Elde, kunde denne endog ikke som ved Islandss og Arabiss historiss bevises. Juristens Sprog blive naturlig Islandss eller Angelsaxiss og Engelsst, ved hvilket Studium Jurisprudenten rimodsigelig vil vinde mere, end ved Latin og Graess; thi hvad man ved disses Studium kunde vinde for Naturretten, vil dog vel ansees for aldeees ligegyldigt, naar vi blive opmærksomme paa, at denne saa kaldte Naturret er en lige saa unaturlig Ting, som den saa kaldte Naturreligion — ogsaa her den samme Bestrebelse af Individet efter at correre Slægten i Steden for at lære af den. Romernes Corpus juris ligger ikke aleene i Tiden, men og i de aldeees forskellige Selftsabs- og Statsforhold, for langt fra os til at dette Studium kan sattes ved Siden af Nordens egne gamle Loves. Saa lange Latinen i Pharmacope og Botanik gaaer igien — thi det er jo dog kun et Gienfærdliv med flere Fagter den her fører — maa dette Sprog nødvendig blive Gienstand for Lægens og Apothekerens Studium, lige som Engelsst ikke blot for den sidste som Handels-

sprog, men og for den første for det sunde Blits Skyld, maa foretrækkes blandt de nyere. For Philologen er naturlig, som for Historikeren, alle Sprog lige; men Navn af Philolog kan dog ingen med nogen stiellig Grund giøre Fordring paa, uden han har giort sig bekjendt med alle de Sprog der høre til den enkelte Stamme, som han fornemmelig lægger Bind paa. For Diplomaten bliver Latin paa den ene Side, og paa den anden Fransz uestergivelige, det første for de mangfoldige gamle Documenters Skyld, som det just ikke altid er befeiligt at lade oversætte ved Tolke.

Hvad der i de andre borgerlige Stillinger behøves af Sprog er saa indlysende, at vi mene dermed ei at burde spilde Tiden, og vende os derfor strax til det tredie Hovedstudium for dette Stadium: Matematiken. Ikke at tale om, at den usigagtigere Tidsbestemmelse, og Beskrivelsen over de Verker, der forekomme i Slektens selskabelige Udviklingshistorie, strax giøre den nødvendig, saa er den og i Physisk og Astronomi, der her vinde en høiere Betydning, aldeles uundværlig. Til dette Stadium høre naturlig ogsaa alle saakaldte realia i Ordets videste Betydning.

Betrachte vi endelig det tredie Stadium, saa have vi her, i Steden for det fromme Sagn, og den jevnt fremskridende Fortælling, begge herlig grupperede, hævede af Blifket ud i Universet til et stort Verdensmateri: Videnskaben har udviklet sig til Konst, og hæver sig front mod Evigheden. Vel gielder denne høje Behandling nærmest Menneskelivet; men at ogsaa Naturen kan opfattes i herlig from Digterform, det have vi flere Exempler paa: jeg vil her kun nævne Menneskets Haand af Bell. Kan det blot leg emlige, eet eneste

Organ modtage saadan rig Konstbehandling: skulde da ei enhver anden Videnskab have Stof nok til lignende? Bliver ikke enhver Gienstand af Menneskelivet, af Konstens eller Naturens Rige, med et fuldt omfattende, dybt gien nem trengende, bestemt formende Blik, af sig selv til et reent Konstwerk. — Intet passer sig paa det høieste Stadium uden det fuldendte: i den helle Bidde kan Guldbanden ikke opnaaes af endelige Barsner, og dog skal den opnaaes, dette kan ikun ske ved Indskrenning, ved Form, med andre Ord ved Konst. Konst er al Videnskabs Endmaal, ligesom al Dyds Endmaal Instinct."

Philosopherne.

Deres sidste Uttring ville vi, hvor meget den end opfordrer dertil, lade upaaltalt, da den synes os at staae her lidt mal à propos; men vor Formundring kunne vi ikke tilbageholde ved at see blandt alle Videnskaberne den ene forbigaet, hvis Formaal det er at føge den sidste Grund til alle Phænomener, ja den sidste for Li-
vet selv.

,Af Historikeren venter jeg denne Gaade løst, saavært den af os lader sig løse; hvorimod jeg ikke indseer, at der kan vinbes mere i Kundskab om Aanden ved at afflæde den dens Dragt, Legemet, end jeg vin-
der i Kundskab om Plantens Duft ved at anatomore
den. Af Philosophien venter jeg Ordenen i Videns-
kaberne, og saaledes er den nødvendig tilstede, hvor
Talen er om den laveste, som om den høieste; men
Principiet, hvorfra Ordenen skal udgaae, maa nød-
vendig ligge i Videnskaben selv, og kan ikke hentes fra
noget vilkaarligt udenfor den."

Dg dog vil De, at den høieste Norm for al vor Videns stal søges i Historien.

„Ja vel! thi den kan ene sige os, hvad der har holdt Stand, og som Folge deraf maa have haft mere Grund i sig, end hvad der forgik.“

Men var dog ikke selv den af Historien opbevarede Anskuelse oprindelig subjectiv?

„Meget rigtig; men i Tidernes Løb har den holdt sig, og derved bevist, at den kom Objectiviteten, eller med andre Ord Sandheden, nærmere end alle de der i det bortdøde. Enhver subjectiv Anskuelse har saaledes vist nok en problematisk Sandhed, men kan først af Historien stemplet til Axiom.“

Nu, vi ville see, hvad De med Deres historiske Methode formaaer; thi Fylden for hvert Tag har De vel i Almindelighed angivet; men Tid og Orden for dens Eschvervelse styrder De os endnu noigtigere Regnskab for, for vi kunne tilstaae Dem endog blot nogenslunde at have opfyldt deres Løfte.

„Det tilstaaer jeg, og haaber, saavidt Tiden tillader det, at skulle tilfredsstille dem. Tag vi nu først Historien for os, og betragte dens fremstridende Udvifling: see vi den, som vi ovenfor bemærkede, først fremtræde som Sagn, derpaa som plastisk Fortælling, endelig som Roman. Men den samme Gang, den i det store har taget, affpeiles noigtig i det mindre, og leder os til bestemt at ordne Foredraget. Sagnet fremtræder nemlig under de samme 3 Omstændinger: 1, aldeles isoleret; 2, knyttet ved Tid- og Rumforhold til andre; 3, grupperet til en lille slutstet Verden. Det andet Stadium kiender ingen saadanne Omstændinger i Fremstillingen; det giver en rolig frem-

skridende plastisk Skildring af Slægtens rolig fremstrikende plastiske Udvikling, og skifter kun Farve og Tone efter den forskellige Tid, hvorved dog ogsaa det faaer 3 Hovedperioder: Oldtid, Middelalder og Nutid. Det tredie Stadium er if Kun en Gientagelse i høiere Potens af første, hvis 3 Phaser det samlede opfatter i fuldendt grupperet Form; det kiender saaledes ingen andre Omstiftelser heller end Tidens. En lignende Norm folger Sproget paa sin Udviklingsgang gennem Ordsprog, Etymologi og Analogi, Periodebygning og Stiil; ligesaa Mathematiken. Vi kunne saaledes strax udkaste Schemaet for dette Stadium.

Schema for første Stadium (Skolen):

I Classe.

1. Historie (løse Sagn med de nødvendige Oplysninger af Tid- Num- og Naturforhold).
2. Sprog (Dansk i Ordsprog).
3. Mathematik (Regning med Factorerne 2 og 3; mechanisk Tegning, samt Skrivning).

2 Classe.

1. Historie, (Sagn, plastisk ordnede efter Tid- og Rumforhold med Oplysning af forekommende Handels- og Industri-Gienstande.)
2. Sprog (det danske Sprogs Etymologi og Analogi — svarende til Historiens Chronologi og Synchrone).
3. Mathematik (Regning efter Titalsystemet; geometrisk

skridende plastisk Skildring af Slægtens rolig fremstrikende plastiske Udvikling, og stifter kun Farve og Tone efter den forskellige Tid, hvorved dog ogsaa det faaer 3 Hovedperioder: Oldtid, Middelalder og Nutid. Det tredie Stadium er ikun en Gientagelse i høiere Potens af første, hvis 3 Phaser det samlede opfatter i fuldendt grupperet Form; det kiender saaledes ingen andre Omstændigheder end Tidens. En lignende Norm følger Sproget paa sin Udviklingsgang gennem Ordsprog, Etymologi og Analogi, Periodebygning og Stiil; ligesaa Mathematiken. Vi kunne saaledes strax udkaste Schemaet for dette Stadium.

Schema for første Stadium (Skolen):

1 Classe.

1. Historie (løse Sagn med de nødvendige Oplysninger af Tid= Rum= og Naturforhold).
2. Sprog (Dansk i Ordsprog).
3. Mathematik (Regning med Factorerne 2 og 3; mechanisk Legning, samt Skrivning).

2 Classe.

1. Historie, (Sagn, plastisk ordnede efter Tid= og Rumforhold med Oplysning af forekommende Handels- og Industri-Gienstande.)
2. Sprog (det danske Sprogs Etymologi og Analogi — svarende til Historiens Chronologi og Synchro- niisme).
3. Mathematik (Regning efter Titalsystemet; geometrisk

skridende plastisk Skildring af Slægtens rolig fremstriede plastiske Udvikling, og stifter kun Farve og Tone efter den forskellige Tid, hvorved dog ogsaa det faaer 3 Hovedperioder: Oldtid, Middelalder og Nutid. Det tredie Stadium er ikun en Gientagelse i høiere Potens af første, hvis 3 Phaser det samlede opfatter i fuldendt grupperet Form; det kiender saaledes ingen andre Omstændigheder end Tidens. En lignende Norm følger Sproget paa sin Udviklingsgang gennem Ordsprog, Etymologi og Analogi, Periodebygning og Stiil; ligesaa Mathematiken. Vi kunne saaledes strax udkaste Schemaet for dette Stadium.

Schema for første Stadium (Skolen):

1 Classe.

1. Historie (løse Sagn med de nødvendige Oplysninger af Tid- Num- og Naturforhold).
2. Sprog (Dansk i Ordsprog).
3. Mathematik (Regning med Factorerne 2 og 3; mechanisk Tegning, samt Skrivning).

2 Classe.

1. Historie, (Sagn, plastisk ordnede efter Tid- og Numforhold med Oplysning af forekommende Handels- og Industri-Gienstande.)
2. Sprog (det danske Sprogs Etymologi og Analogi — svarende til Historiens Chronologi og Synchrone).
3. Mathematik (Regning efter Litalsystemet; geometrisk

Tegning efter formindsket Maalestok, og Skrivning)

3 Classe.

1. Historien (Sagn i Gruppemaneer).
2. Dansf (Periodebygning og Stil).
3. Mathematik (Regning efter begge anførte Systemer i Forening; Perspektivtegning og Skrivning).

For at give en tydelig Idee om hvad jeg af Historikeren fordrer i hver Classe, ville vi tage et Exempel. Lad det være den græske Frihedskamp vi ville skildre: saa kunde vi udvile den i løse Sagn om de mærkeligste Personer og Begivenheder fra den tidligste Tvisc mellem begge Verdensparter til den endelige Slutning uden at se os om til høire eller venstre — denne Maade vilde passe for første Classe; eller vi kunde foredragte Sagene, med Underordning af lignende (plastisk) om samtidige Begivenheder — for anden Classe; eller vi kunde endelig aabne Skildringen f. Ex. med Aristagoras' Fremtrædelse i den atheniensiske Folkeforsamling, og fortsætte Fortællingen fremad, medens vi i episodiske Sagn optog hvad der laae überørt bag ved, paa høire og paa venstre Side, og efter behandlede dette paa lige Maade — dette var da for tredie Classe, var den grupperet digteriske Form, som vi for denne fordere.

En vigtig Gienstand for dette Stadium ere endnu Læsebøgerne. Disse kunne forbindes saa vel med det historiske Foredrag, som med Sprogunderviisningen. Foruden Bibelen, ere hertil Homer, Herodot, Eschylos, Sophocles, Euripides, Aristophanes, Plautus, Justinus, Saro og Snorro, o. s. v. o. s. v. hver for sig, og alle

tilsammen, sørdeles brugelige, naar de vælges med rigtigt Hensyn til Lærlingens historiske Standpunkt. Hvad vi heraf ikke eie paa Dansk, eller dog ikke paa god Dansk, vilde vist om føie Tid erhøldes, naar en lykken, og offentlig paa Dansk forsvarer, Oversættelse af et eller andet Oldtidssværk lønnedes med Magistergraden; lige som et ikke mindre føleligt Savn derved vilde afhjelpes, at originale Arbeider i grupperet Maneer under lignende Vilkaar belønnedes med Doctorgraden, hvorved tillige begge Værdigheder vilde erhölde en Fortieneste af Staten, som de hidtil seldeni kunne rose sig af."

Pædagogen.

Det undrer mig i Sandhed, at De med al deres Kægten mod Philologen forleden, endnu selv er saa hilst i den foreldede Anskuelse, at der blandt alle Deres Lærebøger ikke findes andet end gammel philologiske Sager, ikke en eneste Doit reale, uagtet det er just hvad man for Sieblikket almindeligt fræver, og denne Stemme maa De dog selv nødvendig tilskende Gyldighed, som en reen historist.

„For reen historist vil jeg aldrig erkende en Stemme, hvis Klæng er saa over al Maade ureen.“

De skal ikke denne Gang, som sidst, forplumre mig med Deres Antitheser og Ordspril; Jeg spørger Dem blot: hvad er den første Betingelse for al vor Birken her? mon ikke Livet?

„Naturlig!“

Dg er da ikke de Ting, hvorved dette opholdes, dem vi først og fremmest bør tragte efter?

„Paa dette Spørgsmaal har jeg allerede forrige Gang svart Polytechnikeren det fornødne; men vil denne Gang lade den Dog svare for mig, hvori den sande Livs-Føde er at finde:

Bekymrer eder ikke for eders Liv, hvad I skulle øde og drikke, ikke heller for eders Legeme hvad I skulle iføres: er ikke Livet mere end Maden, og Legemet mere end Klæderne? Efter alt saadant søger Hedningene. Men søger først Guds Rige og hans Retfærdighed, og alle hine Ting skal tillægges eder. Zo herrer kan I ikke tienc.

Her har De en historisk Stemme med reenklingende Malm, hvormed De dog vel ikke vil sammenligne den af Dem anførte? Men til Deres Trost vil jeg tilføje, at jeg paa det andet Stadium, Statsborgerlivets, ikke skal forglemme at der ogsaa gives noget at bekymre sig om foruden det høieste, at hver Dag ikke blot har sin Glæde men og sin Plage.“

Men hvad faaer saa den, hvis Stilling ikke tillader ham at træde ind i andet Stadium?

„Allerede paa det første faaer Lærlingen jo leilighedsvis en Udsigt over det meste; og Detailet kan det ikke nytte at meddele ham forinden han kan forstaae det, med andre Ord for han har naact andet Stadium, som jeg nu med Deres Tilladelser gjerne ønskede lidt nærmere at belyse.“

Teg behøver ei at forskre Dem, at jeg her vil være en opmærksom Tilhører.

„Dog jeg vil herfor være Dem ret forbunden; thi til den opmærksomme taler man med Lethed, medens

selv Ordene til den uopmærksomme glide bøde over Læs-
erne.

Paa andet Stadium gaaer nu Historien, som alt antydet, sin rolig stadige Gang, og kaster sine Blif til alle Sider; intet maa undgaae den, men intet maa heller opfattes under en falsk Velhsning: Sandhed i dens rene plastiske Nogenhed er dens høieste, dens eneste Maal. Her maa vi nu atter ikke tanke paa Philosophernes Sandhed — hvormed vi i Historien slet intet ville have at giøre — men mene derved blot, at hver Alder, hver Tid, fremføres, taler og handler i dens egen, og ikke i nogen anden Tids Land eller Maneer. Den's 3 Hovedphaser ere, som ovenfor nævnt: Oldtid, Middelalder og Næutid, og disse afspeile sig atter i Sprog og Matematik, de tvende andre Hovedfag, og Schemaet lader sig saaledes strax udkaste.

Schema for andet Stadium (Academiet):

1 Aar.

1. Historie (Oldtidens genetisk-plastisk).
2. Sprog (Ordsprog og lette Bendinger).
3. Mathematik (theoretiske Elementer).

2 Aar.

1. Historie (Middelalderens genetisk-plastisk).
2. Sprog (Etymologi og Analogi).
3. Mathematik (practiske Elementer i alle Før-greninger).

3 Aar.

1. Historie (Den nyere Tids genetisk=plastisk).
2. Sprog (Periodebygning og Stil).
3. Mathematik (Analyse og Construction).

Hvad Sprogstudiet angaaer, troe vi det især nødvendigt at giøre opmærksomme paa, at det vel er gien nem Dret vi vækkes til Opmaerkomhed paa andres Tale, men ikke ved det alleene vi fatte dens Indhold; da vi jo ellers ved første Modtænke maatte forstaae Chines og Tyrk, naar de bare talte høit nok. Tale- og Høre-Organ gaae ievnskridts med hinanden, og betinge hinanden gienstig. Heraf folger igien Nødvendigheden at begynde enhver Undervisning i Sprog med at tale. Ogsaa komme vi jo, og denne Grund var allerede mere end tilstrækkelig, paa denne Bei til Modersmalet. Men efter den grundige Undervisning i dette paa første Stadium, vil enhver ogsaa strax kunne stride til at læse det eller de fremmede der falde i hans Lod — Ordsprogene behøve nemlig blot at være valgte nogenlunde efter den Bane enhver skal gaae, da vil det gaae af sig selv: Theologen vil strax kunne tage fat paa sin Bibel, og Juristen paa sine gamle Love. Hvad Methoden dernest angaaer, saa er det vel og af sig selv indlysende, at vi med historisk Foredrag ikke mene, at enhver Videnskab skal meddeles fortællende, vi ville hermed blot betegne det høiere i Methoden, og dette er, som enhver dygtig Skolemand veed, ikke det mundtlige eller skriftlige Foredrag selv, men den Gang og Orden der i samme følges, hvilket vi alt i første Samtale have antydet. Ingen er jo vel i Stand til, endog med bedste Willie, at foredrage en Videnskab, uden at den faaer et vist subjectivt Anstrøg; men vi fordry, at enhver saa meget muligt skal

søge at nærmere sig den rene objective Retning, som ene Historien kan angive. Af Schemaet for dette Stadium sees det allerede at vi have bestemt det 3 Aar, hvorimod vist ingen vil have noget at indvende, da Tallet lige frem er os givet af Stadiets trende Perioder. Af samme Grund skalde det synes, at vi og for første Stadium maatte antage det samme Aartal; men see vi hen til at dette skal være Grunden for hele Bygningen, saa vil vel ingen, der har endog blot det simpleste Begreb om hvad der hører til en Bygning, finde det overdrevet, naar vi satte denne dobbelt saa svær, med andre Ord, anvende her den dobbelte Tid. Heller ikke vil her blive noget tilovers: En Lærer der skal foredrage Historien, Sproget, eller Mathematik samt Skrivning, med den Sandhed Farve og Fylde vi Fordre, vil vist ikke saae Tid til at legge Hænderne i Skridtet, naar han vil tænke at næae Maaleet."

Men, min Gud! vi ventede her, efter Deres Øfste, en noiagtig Detaillering af Foredraget af *realia*, og alt hvad vi finde antegnet herom i Deres Schema for andet Stadium, er practiss Mathematik, altsaa i det høieste, foruden Begholderi, Mechanik ic., Physik og Astronomi; men ikke eet Ord om Naturhistorie, physisst og Handels-Geographi samt Chemi.

„Om Forladelse, mine kære Herrer, at jeg her, som maafee flere Steder, har ilet for meget; men jeg troede at Naturens Historie meget let modelleredes efter Menneskesægtens, og at den physiske og Handels-Geographien nødvendig heri maatte optages, ligesom Chemien i Mathematiken; thi hvad der i denne Videnskab ikke lader sig bestemme ved Tal Maal og Vægt, maa dog vel, indtil videre, ansees for aldeles problematiss.“

Dg med saadanne henkastede Naadesmuler skal Handelsmanden noies?

„Indtil videre er det nødvendigt, da Videnskabernes Gang i det hele ikke kan eller maa forstyrres ved en enkelts Lyst eller Trang til at brede sig. Men nægte vil jeg Dem ikke, at som vi have, eller med lidt Forandrings kunne have, et historisk-philosophisk Academi i Sorø, og i København et medicinsk-chirurgisk, et polytechnisk, et militairt og et Konstacademi: saaledes var det vist baade ønskeligt og billigt, at der var et med for Handel og Navigation; men forordre maa jeg at Historien ved alle, ligesom ved det egenlig historiske Academi, er Hovedgienstand; thi Menneskedannelsen gaaer forud for Borgerdannelsen, hvor Forholdet omvendes er Underviisningen med al dens øvrige Brask og Bram eller virkelig Fortieneste — grundsafst.“

Nu er jeg tilfreds med Dem, og vil ei opholde Dem fra at gaae videre.

„Vi have nu kun tredie Stadium, Universitetet, tilbage. Da dettes Bestemmelse er at fatte det uendelige Stof i en endelig Form: er det kun med Hensyn til Slektens og Naturens Gang gennem Tiden, og ikke til Standpunktet selv vi her staae paa, at vi i 3 Halvaar onse os i 3 Billeder, der i sluttet Gruppe give os en levende Anskuelse

1. af Slektens Oldtid, Middelalder og Nutid,
2. af Naturens Steen- Plante- og Dyreliv.

Analog hermed lade de øvrige Fag sig let ordne.“

Førstaae vi Dem rigtig, saa er det Monographier,
De her fordrer.

„Ja, som Diet er en Monographi af Mennesket,
hvori jeg med rigtigt Blit skuer Aanden, der styrer og
regierer det hele.

Dg hermed har jeg da løst mit Øfste, saa vidt den
knappe Tid tilled det.“

Philosopherne.

Tillad os endnu blot et eneste lille Spørgsmaal:
Hvad har De saa udrettet med alt dette; thi,
saa vidt vi ffionne, har De blot henlagt adskilligt af
hvad der før laae til Skolerne og Universitetet til Aca-
demiet.

„Dg havde jeg virkelig ikke udrettet mere, end blot
at anvise Sprogene og Videnskaberne systematiske Be-
handling deres rette Stadium, der hvor Reflexionen
vaagner, saa var derved allerede meget vundet.“

Men hvoraf veed De da saa vist, at den først da
vaagner og at den i alt Fald ikke burde vækkes før?

„Spørg Naturen: Naar gaaer Drengens Stemme
over? og den vil svare Dem: i Aarene 15 eller 16.
Dg hvad betyder denne physiske Overgang? mon ei at
og en aandelig finder Sted: mon ei at den barnlige
Tro gaaer ud, og den forstandige Reflexion gaaer ind?
Dg denne vil De vække tidligere? Kan og tor De da
og vække hün tidligere? kan De faae Skoget til at
skyde før det har slaaet Nod? og har ikke Naturen een-
gang budet, at Aand og Legeme skal følges ad? De
seer heraf, som jeg haaber, at det ikke er Grille, ikke

hen i Blinde at jeg har anvist ethvert Stadium just den bestemte Grænde, og ingen anden; men dertil har jeg saa bestemte, ikke blot historiske, men physiske og psychologiske Grunde, at der ikke skulde blive mindste Dovol tilbage herom, naar jeg kun havde den fornødne Tid, og Evne til at fremstille og udvikle hvad der med sikker Domrids og levende Farve staer for mit Blif.

Fremdeles maa jeg giøre Dem opmærksom paa en Ting der ogsaa practisk taler for mit System: at man, naar det antages, ei behøver at tænke paa at nedrive men opbygge Skoler, og at den laveste Borgers, selv Bondens Søn kan, naar Hovedet er dertil og alt kommer i behørig Gang, gaae lige fra sin Byssole til Academiet, eller behøver i det høieste kun eet eller to Aar at frequentere Kiebstodskolen, for at opnaae den fulde Modenhed dertil. Her ved vil ikke aleene i Omkostninger spares betydeligt for hver Familiefader, men ogsaa dette vindes, at Barnet bestandig kan være under Forældrenes Opsyn, og nyde deres kierlige Omgang, som af ingen Fremmed kan erstattes.

Men een Folge er endnu tilbage, der er vigtigere end alle de andre: efter min Fremgangsmaade bliver Undervisningen en Herte-Sag, i Steden for at den efter den hidtilgjeldende i det høieste er en Forstands-Sag. Denne er vistnok mere skikket til at giøre Parade med ved Leilighed; medens min noies med at giøre Menseset glad og lykkelig ved sin Tilværelse her, og fylde hans Barm med Haab for Evigheden. Hvad jeg byder den Unge, er Kjød af hans Kjød og Been af hans Been. Og træder nogen her benægtende frem: da over jeg at stevne hele Verden til Bidne; thi hvor gaves, eller gives der et Folk, der ikke gierne lyttede til Forfæ-

drenes Bedrifter, til Beretninger om fremmede Lande og deres Stifte, samt til Naturens Vidunder. Det er saaledes ikke længer Bildads Ord til Job; men alle Tiders og alle Slægters til dem, der have paataget sig det hæderlige, og hvad man tillige vel maa betænke, det hellige Hverv at lede Ungdommens Undervisning:

Spørg de forrige Slægter og tag dig fore
at forske deres Fædre; thi vi ere fra igaar af,
og vide intet, vort Liv er en Skygge paa Jor-
den.

to place him in the same position
as the first man. He has
the same kind of
disease, and he is
also very ill.

and will get

as much as

will give

him time

to get well.

He has